

Zašto su nam potrebni antidiskriminacioni zakoni

Biti moderan ili poražen

Saša Gajin

NOVO ZAKONODAVSTVO

Suočen sa potrebom pravnog reagovanja na diskriminaciju, zakonodavac bi trebao da odgovori bar na dva zahteva savremenog društva. Prvi je vezan za imperativ modernosti, drugi za imperativ vladavine prava.

Na koji način dostići najviše pravne standarde, odnosno, kako umaći nerazvijenosti i primitivizmu koji opravdavaju stavljanje van zakona i obespravljanje onih koji imaju određeno lično svojstvo? Da li smo dovoljno vešti da u domaće zakonodavstvo unesemo pravila sa kojima se drugi ponose - razvijenu sliku zabranjenih oblika diskriminacije i efikasne mehanizme zaštite diskriminiranih? Da li smo spremni da prihvatimo ono što nam u ovoj oblasti nudi pravo EU, kako bismo u skladu sa našim željama postali njen deo? Da li smo spremni da poštujemo odredbu Člana 14 Evropske konvencije o ljudskim pravima koju smo sami potpisali ili da odgovorimo na zahtev za usvajanje antidiskriminacionog zakonodavstva koji nam je uputio Komitet za ljudska prava UN, organizacije za koju volimo da kažemo da smo je sami osnovali.

Ili ipak želimo da izgrađujemo modele koji se odavno nalaze na đubrištu istorije - da pokazujemo razumevanje za one koji pale džamije, da sa osmehom na televiziji gledamo batinanje homoseksualaca i da u kamere govorimo o sopstvenoj mržnji prema Romima, da okrenemo glavu od silovanja žene-invalida i seksualnog izživljavanja nad dečacima, da krijemo ubice onih koji su druge nacionalnosti i da veličamo ubice svojih političkih protivnika...

Uostalom, đubrište je, kao i uvek, tu negde oko nas. Nije daleko vreme kada žene nisu imale pravo glasa, kada crncima nije bilo dozvoljeno da idu u školu sa belcima, kada je svakome bilo dozvoljeno da ubije Jevrejina, homoseksualca ili mentalno retardiranog, kada su oni koji nisu imali sreće svoje živote provodili po kazamatima, otocima i gulazima ili je

njihova imovina bila stavljena na raspolaganje volji vladajuće klase. Biti moderan ili poražen, pitanje je na koje bi u ovom društvu svako trebalo da zna svoj odgovor, uključujući i zakonodavca.

Što se vladavine prava tiče, čini se da je položaj zakonodavca mnogo lakši. Nema teških pitanja, postoje ustavne garancije ravnopravnosti svih i već tradicionalna norma o tome da je diskriminacija zabranjena. Trebalo bi samo dosledno poštovati Ustav i Povelju, a o neprijateljima demokratije i ljudskih prava brinuće državni organi. Ako ipak u državi nešto krene naopako, posebno ako zakonodavac zaboravi na obavezu poštovanja načela jednakosti svih, tu je Ustavni sud da ispravi zakonodavca.

Dakle, ne bi trebalo brinuti, već je opravdano pitati šta će nam antidiskriminaciono zakonodavstvo kada imamo ustavne tekstove? I šta bi uopšte bila sadržina ovih zakona?

Uporedno-pravno posmatrano, dva su cilja antidiskriminacionih zakona: da precizno definišu ono što je zabranjeno činiti i da propišu efikasne me-

Ne postoji pravni ili moralni razlog koji bi mogao da opravda diskriminaciju

hanizme zaštite od diskriminacije. Dobro je poznato da nije pravom zabranjeno svako pravljenje razlike između pojedinaca s obzirom na njihova lična svojstva. Osim toga, sa lakoćom je moguće sačiniti listu od bar desetak nedopuštenih oblika diskriminacije. Najzad, o diskriminaciji je moguće govoriti i sa stanovišta pojedinih tipskih slučajeva, bilo da se radi o pojedinim grupama lica ili sferama društvenog života.

Pitanja za zakonodavca sada postaju složenija. Da li bi bez preciznih zakonskih normi sudija, advokat i diskriminirani mogli da naprave razliku između neposredne i posredne diskriminacije, da odrede u čemu se sastoji povreda načela jednakih prava i obaveza, da objasne pojam viktimizacije, da budu sigurni da je omalovažavanje drugih i ispisivanje diskriminatorskih poruka i simbola zabranjeno, da se suoče sa govorom mržnje i udruživanjem radi propagiranja mržnje i nasilja ili da nabroje najteže oblike diskriminacije?

Nastavak na strani II ►

D. T. RAŠA Danas

